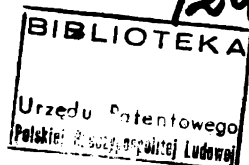

EO4 h 3/24

POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

OPIS PATENTOWY

Nr 43897

Kl. 37 F, 1/01

37 f 3/24

Rajmund Doblhoff

Augsburg, Niemiecka Republika Federalna

Urządzenie teatralne

Patent trwa od dnia 27 lipca 1959 r.

Pierwszeństwo: 26 lipca 1958 r. (Niemiecka Republika Federalna).

Przedmiotem wynalazku jest urządzenie teatralne, składające się ze sceny oraz znajdującej się na niej trybuny dla widzów, która może się obracać lub przesuwac, wzdłuż lub w poprzek sceny. W znanych dawniej oraz budowanych obecnie teatrach widownia jest całkowicie oddzielona od sceny. Ze względu na wysokość i wielkość widowni, na scenę pozostaje w tych konwencjonalnych rozwiązaniach stosunkowo niewiele miejsca, a konieczność szybkiej zmiany dekoracji, związana z następującymi po sobie obrazami, wymaga stosowania kosztownych scen przesuwanych, opuszczanych, obrotowych, zmianowych i innych.

W celu usunięcia tych wad opracowano projekt urządzenia teatralnego z obrotową widownią, umieszczoną pośrodku otaczającej ją sceny. W rozwiązaniu tym usunięto co prawda konieczność stosowania urządzeń do szybkiej zmiany dekoracji, jednak pozostawiono zasadę oddzielenia widowni od sceny, ponieważ przed widownią, mającą w tym przypadku postać karuzeli

otoczonej kurtyną, odsłania się każdorazowo niewielka jej część, przez którą widoczny jest odpowiedni wycinek sceny. Urządzenie to nie znalazło praktycznego zastosowania.

Urządzenie teatralne według wynalazku jest zupełnie nowym rozwiązaniem, ponieważ stanowi jedną przelotową scenę, obejmującą większą część powierzchni budynku teatralnego, na której znajduje się widownia w postaci trybuny, mogąca się obracać oraz przesuwac wzdłuż i w szerz sceny. Urządzenie teatralne według wynalazku umożliwia w stosunku do znanych, innych rozwiązań znacznie lepsze oraz bardziej wszechstronne wykorzystanie przestrzeni teatralnej. Ponadto zbędne staje się urządzenie do szybkiej zmiany dekoracji, stosowane w dotychczasowych rozwiązaniach projektowych teatrów.

W urządzeniu teatralnym według wynalazku przewiduje się konstrukcję stropową lub dachową, umożliwiającą zamocowanie dekoracji, zasłony i innego sprzętu teatralnego, podłączania oświetlenia i reflektorów. Konstrukcja ta jest

zaopatrzona w suwnice do transportu, dekoracji, zasłon, lamp, -etc., dzięki czemu istnieje możliwość umieszczania dekoracji i zasłon w dowolnym miejscu i na dowolnej wysokości pomieszczenia scenicznego, a więc także nad widzami.

Teatr z urządzeniem według wynalazku stanowi w zasadzie jedną wielką i niepodzielną halę, której konstrukcja budowlana jest podobna do konstrukcji zwykłych hal przemysłowych. Wewnątrz niej mogą być wbudowane jedna obok drugiej dekoracje teatralne do poszczególnych obrazów, przy czym ze względu na nieistotną szybkość zmian — mogą znaleźć zastosowanie również (podobnie jak w filmie) dekoracje ciężkie. Górne mechanizmy wyciągowe mogą być mocowane w dowolnym punkcie konstrukcji stropowej. Pomiędzy wiązaniami dachu zainstalowane są niewielkie suwnice, umożliwiające osiągnięcie dowolnego punktu hali i zamocowanie w nim dekoracji i urządzeń oświetleniowych oraz zawieszenie zasłon i horyzontów.

W urządzeniu teatralnym według wynalazku przewiduje się w scenie kilku opuszczanych klap, aby w niektórych przypadkach możliwe było odtworzenie scen ze zjawianiem się przedmiotów z dołu, co spotyka się niekiedy w starzych sztukach.

Trybuna stanowiąca widownię ma możliwość przesuwania i obracania się, dowożąc widzów do żądanej sceny. Koszt tej jeżdżącej widowni jest stosunkowo nieznaczny w porównaniu ze stosowanymi dawniej maszynami scenicznymi i zapadniami, natomiast pomieszczenie właściwej widowni w jej dotychczasowym znaczeniu staje się zbędne, a w związku z tym odpadają również koszty, związane z jego artystycznym wyposażeniem.

W teatrze z urządzeniem według wynalazku widz który znajduje się w samym środku rozgrywanego się wydarzenia scenicznego będzie doznawał zupełnie nowych wrażeń, które mogą być dodatkowo potęgowane nieznanymi dotychczas możliwościami oddziaływania reżyserskiego i scenicznego. Powierzchnia teatru z urządzeniem według wynalazku jest w przybliżeniu tej samej wielkości, co powierzchnia dotychczasowych teatrów, jednak przez likwidację wszystkich przejść, proscenów oraz martwych powierzchni, a także przez połączenie tylnych i bocznych scen w jedną wielką scenę, unika się budowy wielu ścian podziałowych, co ma wpływ na obniżenie kosztów budowy. Hala teatralna może być przy tym wykonana podobnie jak zwykła hala przemysłowa, a oszczędności w budo-

wie zwiększa również likwidacja zapadni i niezbędnych dla nich głębokich piwnic.

Możliwe jest również znaczne uproszczenie urządzeń elektrycznych, ponieważ zamiast stosowanych zwykle w znacznych ilościach stałych aparatów oświetleniowych mogą być użyte urządzenia przenośne, zakładane w czasie wolnym od gry, tam gdzie są potrzebne do żadanego przedstawienia. Ze względu na znaczną ilość scen przygotowanych do gry, przewiduje się jednak konieczność zainstalowania dużej liczby reflektorów.

Jak wynika z powyższych rozważań, koszt budowy teatru z urządzeniem według wynalazku jest znacznie niższy od kosztów budowy zwykłego teatru. Wielkość niepodzielonej, rozporządzałnej sceny umożliwia zarówno inscenizację obrazów rozgrywających się w dużej przestrzeni, jak i w niewielkich pomieszczeniach o kameralnym charakterze. Natomiast likwidacja proscenium pozwala na otrzymywanie różnych wymiarów obrazu, od wąskiego do panoramicznego i oddziaływanie na widza nowymi, nieoczekiwanymi efektami przestrzennymi.

W teatrze z urządzeniem według wynalazku, foyer i westibule ograniczone są do minimum, ponieważ przestrzeń, w której porusza się widownia, umożliwia wykorzystanie jej do spacerów w czasie przerw, a przez odpowiednio dostosowane dekoracje lub oświetlenie może jej być nadany wygląd, odpowiadający stylowi utworu.

Teatr z urządzeniem według wynalazku może być, dzięki olbrzymiej, niepodzielnej przestrzeni sceny, wykorzystywany również do innych celów, na przykład: przedstawień operowych, gry w tenisa, wystaw i walk, odczytów, koncertów, zebrań, uroczystości, balów, a nawet seansów kinowych, przy czym przy mniejszej ilości dekoracji mogą być wstawione dodatkowe trybuny, umożliwiające znaczne zwiększenie liczby widzów. Natomiast ze względu na wyposażenie techniczne teatr może być ponadto wykorzystany jako atelier do zdjęć kinowych i telewizyjnych, a więc budowa takiego teatru jest celowa i opłacalna w każdym dużym mieście.

Obok zalet ekonomicznych teatr z urządzeniem według wynalazku posiada również ogromne walory artystyczne. Uzyskane w nim możliwości zupełnie dowolnej inscenizacji stwarzają zupełnie nowy styl teatralny, łączący tradycyjny teatr muzyczny i teatr pod gołym niebem z charakterystycznym dla filmu ruchem i szybką zmianą scenerii.

Urządzenie teatralne według wynalazku, objęte jest patentałowo na rysunkach, na których fig. 1 przedstawia urządzenie teatralne w rzucie poziomym, fig. 2 — przekrój pionowy urządzenia wzdłuż linii II—II, fig. 3 — jego przekrój pionowy wzdłuż linii III—III, fig. 4 — wycinek konstrukcji dachowej urządzenia, oznaczony na fig. 3 wykresem IV, fig. 5 — inny wycinek konstrukcji dachowej oznaczony na fig. 3 wykresem V, a fig. 6 — przekrój pionowy przesuwnej trybuny dla widzów.

Teatr z urządzeniem według wynalazku składa się z prostokątnej dużej hali 1, w której znajduje się scena 2, zajmująca większą część powierzchni budynku teatralnego. Na scenie umieszczona jest trybuna 3 dla widzów, która może być przesuwana w kierunku podłużnym, poprzecznym oraz obracana. Może się na niej znajdować także kilka trybun 3a, 3b, umieszczonych w dowolnym miejscu powierzchni sceny. Ściany sceny 2 wykończone są na gładko, bez deseni, umożliwiając wykorzystanie ich do projekcji.

W przykładowo przedstawionym na fig. 1 rzucie poziomym urządzenia teatralnego według wynalazku pokazano, że w obrębie hali może być wybudowana większa ilość scen, a, b, c, d, dzięki czemu poszczególne obrazy mogą następować po sobie bez zmiany dekoracji. Trybuna może być także przysuwana do scen, wybudowanych pod gołym niebem, przy czym — dzięki możliwości ruchu obrotowego i posuwowego — można jej nadać zawsze takie położenie, że widz będzie się znajdował w prawidłowej i wygodnej pozycji w stosunku do każdej ze scen.

Urządzenie teatralne według wynalazku umożliwia również realizację przedstawień sposobem tradycyjnym. Do tego celu służą sceny obrotowe 4 oraz dzielące je od widza kurtyny 5, 6, 7. Pomieszczenie sceniczne znajdujące się przed widownią w jej normalnym położeniu (położenie 3 na fig. 1) jest znacznie wyższe w stosunku do innych pomieszczeń, co uwidoczniono na fig. 3. Samonośna płaska konstrukcja dachu posiada liczne podłużne wiązary 8 i 9, które w środkowej części hali połączone są poprzecznym wiązarem 10, stanowiącym ścianę poddachową między wyższym i niższym pomieszczeniem scenicznym. Dzięki temu możliwe jest przykrycie szerokiego pomieszczenia scenicznego samonośną konstrukcją dachową.

Do budynku teatralnego dołączono pomieszczenia 11, służące jako pracownia, garderoby, westybie itd. Między podłużnymi wiązarami

8 i 9 konstrukcji dachowej zainstalowane są suwnice 12 (fig. 3 i 4), współpracujące w podnoszeniu robocze 13. Suwnice 12 przesuwane są wzdłuż szyn 14 konstrukcji dachowej, stanowiących prowadnice kół biegowych 15. Napęd suwnic 12 odbywa się jednym ze znanych sposobów. Suwnice 12 umożliwiają umieszczanie dekoracji, lamp i projektorów w dowolnym, żądanym miejscu sceny 2, na dowolnej wysokości. Fig. 4 przedstawia przykładowo transport kurtyny 17, zawieszanej na belce kratowej 16. Belka 16 podwieszona jest na linach nawiniętych na bębny 19 suwnicy 12, obracanych za pomocą urządzenia podnośnikowego 18. Lina 20, na której zwisa belka 16, posiada dwie pętle 20a i 20b. Pętla 20a zawieszona jest na haku liny nawiniętej na bęben, natomiast pętla 20a może być — po doprowadzeniu kurtyny na żądane miejsce — zawieszona na haku 22 szyny 21, przymocowanej do wiązara podłużnego 8. Po zawieszeniu kurtyny na haku 22, druga pętla 20b może być zdjęta z liny nawiniętej na bęben, zwalniając tym samym suwnicę.

Na wiązarach 8 i 9 zainstalowane są nad całą sceną gniazda 23 sieci elektrycznej, umożliwiając zasilanie znajdujących się w dowolnym miejscu sceny lamp 24, głośników 25, projektorów 26, mikrofonów itp. (fig. 5).

Opisana konstrukcja stropu z suwnicami i mostami, znajdującymi się między jego wiązarami, umożliwia szybki i łatwy transport dekoracji, kurtyn i innych sprzętów teatralnych na dowolne miejsce sceny. Sprzęty te mogą być łatwo podniesione z podłogi sceny w jednym miejscu i opuszczone w innym, dzięki czemu składające się z nich dekoracje całej sztuki mogą być zmontowane w bardzo krótkim czasie.

Trybuna widzów 3 może być — jak to już wyżej wspomniano — dowolnie przesuwana lub obracana na scenie 2. W tym celu zaopatrzona jest ona w trzy, znajdujące się jedno nad drugim podwozia. Dolne podwozie 29 (fig. 6) przesuwa się na krążkach 30 po szynach 27, umieszczonych w podłodze 28, wzdłuż sceny 2. W podwoziu 29 znajduje się łożysko 31, pionowej osi 32, dookoła której obraca się na krążkach 34 środkowe podwozie 33.

Podwozie górne 36, zaopatrzone w krążki, przesuwa się pionowo i w poprzek w stosunku do podłużnych szyn 27, wzdłuż umieszczonych w trybunie 3, ale nie uwidoczniionych na rysunku prowadnic. Do napędu podwozia dolnego i górnego służą silniki 37 i 38, natomiast do obrotu podwozia środkowego 33 — silnik 39.

z kołem stożkowym 40 i pierścien zębaty 41. Krzesła 42 zamocowane są na pochyłym podestie trybuny.

W połączeniu z dodatkowymi trybunami 3a i 3b, które mogą być zainstalowane przesuwnie i obrotowo, jak trybuna 3 — albo też wbudowane na stałe, względnie wnoszone na scenę, można urządzić amfiteatr na wzór teatru starożytnego. Możliwe jest także szeregowe ustawienie trybun oraz wysunięcie trybuny 3 w ogóle poza scenę 2, w celu wykorzystania jej w teatrze otwartym pod gołym niebem.

Urządzenie teatralne według wynalazku jest szczególnie korzystne, ponieważ dzięki ruchomej widowni 3 umożliwia stworzenie teatru w dowolnej dużej hali (sali), natomiast zwykle urządzenia teatralne stają się w tym przypadku niepotrzebne.

Konstrukcja dachowa z suwnicami może stanowić również ulepszenie w teatrach z nieruchomymi krzesłami, a także w studiach filmowych i telewizyjnych.

W teatrze z urządzeniem według wynalazku mogą być realizowane w szczególności następujące przedstawienia i sztuki, w których dekoracje poszczególnych obrazów stoją gotowe za zasłonami: współczesne obrazy abstrakcyjne, sztuki, w których widzowie otoczeni są dekoracjami, opera z przesuwaną orkiestrą, przedstawienia mieszane, złożone na przykład z dramatu, komedii i operetki. Ponadto teatr taki może być przez odpowiednie ustawienie widowni zamieniony w zwykły teatr z proscenium, teatr starożytny, wschodnio-azjatycki i teatr pod gołym niebem. Może on służyć także jako cyrk, hala sportowa, sala koncertowa, kino i kinorama, sala balowa lub wystawowa itp.

Zastrzeżenia patentowe

1. Urządzenie teatralne, znamienne tym, że składa się z jednej sceny (2), zajmującej większą część budynku teatralnego oraz znaj-

dującej się na niej jednej lub kilku trybun (3, 3a, 3b) dla widzów, obracanych lub przesuwanych wzdłuż albo w poprzek sceny.

2. Urządzenie teatralne według zastrz. 1, znamienne tym, że w podłodze (28) sceny (2) znajdują się szyny (27) ułożone wzdłuż sceny, po których przesuwa się trybuna (3) dla widzów.
3. Urządzenie teatralne według zastrz. 1, znamienne tym, że jego trybuna (3) dla widzów posiada trzy podwozia: dolne (29), przesuwane wzdłuż sceny (2), środkowe (33) obracające się dookoła osi (32), ułożyskowanej w dolnym podwoziu oraz górne (36), przesuwające się pionowo i w poprzek w stosunku do podwozia dolnego (29).
4. Urządzenie teatralne według zastrz. 1, znamienne tym, że scena (2) przykryta jest konstrukcją dachową, do wiązarów której (8, 9) przymocowane są szyny (14), stanowiące torry jezdne suwnic (12) z pomostami roboczymi (13), umożliwiającymi transport zasłon, dekoracji, lamp i sprzętu teatralnego do dowolnego, żadanego miejsca sceny (2).
5. Urządzenie teatralne według zastrz. 1 i 4, znamienne tym, że do wiązarów (8 i 9) konstrukcji dachowej przymocowane są haki (22) i inne urządzenia, umożliwiające umocowanie na nich dekoracji, lamp, projektorów i innego sprzętu teatralnego — oraz gniazda sieci elektrycznej, służące do zasilania lamp, projektorów, głośników i innych urządzeń elektrycznych.

Rajmund Doblhoff

Zastępca: inż. Zbigniew Kamiński
rzecznik patentowy

